

Нуратиа of Alexandria (око 370–415)

НАУКА

— Она зна да ће је линчовати? — распитивали су се слушаоци који су се окупљали у сали тог дана, марта 415. године. Хипатија је стигла на време да одржи своје уобичајено предавање из математике.

— Руљу предводи Сирил! — шапнуо је студенту поред себе један од гостију, очигледно желећи да му поквари самопоуздање.

— Самопроглашени патријарх Сирил! А знате ли ви, да је непријатељ тог једног хришћанина, опуномоћени римски перфект Оресте, њен пријатељ?!

— Данас проучавамо конусне пресеке — рече Хипатија — пресеке купе. Купа, ово бисте требали да запамтите, јесте „капа за глупака“, која пресечена равнином, даје различите геометријске контуре. Пресеците је хоризонтално, окомито на осу и добићете круг. Сеците под мало нагнутиим углом и добићете елипсу. Повећајте нагиб још мало и ето параболе.

Затим се окренула према табли и почела цртати.

Присутни у сали су је немо посматрали. Хипатија је била ћерка математичара Теона, професора Александријског универзитета и једног од најобразованијих људи у Египту, кога је одавно надмашила.

— Размотримо параболу! Где се такво нешто може наћи у природи?

Уместо одговора, злокобну тишину просторије пунио је потмули хук руље која се приближава улицом. Петар, опат из манастира, познат као Лектор и Сирилов следбеник већ одавно најављује прогањање филозофа, научника и математичара, тих јеретика и пагана Александрије, од чије безбожничке културе свет чека ослобођење. Нико претње Петра Лектора не узима олако!

— Добро, сада. Рашчланите реч. Пара – као, бола – бацање: као код бацања. Коју путању добијете када баците лопту у ваздух? Наравно, неку параболу. Какве путање добијамо док разјарена руља баца камење на главе недужних људи? Све оне су параболе. А која фигура се исцртава ваздухом док запаљени пројектил излеће из римског катапулта? Знате одговор. — наставила је Хипатија, одважно и елегантно крећући се пред публиком.

Због ове прелепе жене у четрдесетим, многи су просци долазили у Александрију и остајали у том храму науке, затечени њеним шармом, елоквенцијом, логиком. Она је водила Александријску академију и чувену библиотеку.

— Зашто ми онда проучавамо параболе? Да ли је то због медаља у спорту или да бисмо профитирали побољшавајући оружје генералима?

Хипатија је настављала, не обраћајући пажњу на људе који су тихо улазили, машући дискретно, као да је моле, и показујући, ваљда према кочији, ка споредном излазу.

— Ми проучавамо параболу, и све геометријске фигуре, јер оне су савршених форми. Видимо одразе тих облика у нашем земаљском животу јер све на овоме свету добијамо преко наших чула обликовано из идеалних форми. Где се налазе те форме? У уму Бога.

Наш свет и наши животи следе облике божјег мишљења. Не постоји ништа, нити ишта имамо што нам не долази од Бога: од облика лопте, до облика њеног лета. А од Бога, дакле од нас, долази и бачени камен калдрме и катапулт.

Па зашто онда проучавамо неку идеју? Зато што желимо разумети божју мисао. Где је Бог, упитаћете? Проучавајте стену у лету.

Бог је савршенство. Бог је доброта. Бог је у контури параболе која је савршена, и коју зато сматрамо добром. Ако бацимо камен, мора ли то бити добро? Бог управља природним законима, летом стене и њеном путањом. Бог је створио камен, а Бог је створио и вас. Али Бог није одлучио да баца камен. То је ваше. И само деца ваше деце ће знати да ли је то било добро.

Прва жена у историји математике која је имала утицај на развој математике била је Питагорина ученица, касније супруга Теано. Друга жена, која се појавила након хиљаду година, била је Хипатија. Сматра се да је ова друга, уопште, и најбриљантнија. Књига „Аполонијеви конуси“, по којој су дуго училе генерације, била је њена. Према тврђењу Хипатијиног студента Synesius-a, она је открила астролоб, најважнију нараву астронома за векове који су уследили. Према наводима неких историчара, затим према настављачима њених радова, пре свега Декарту, Њутну и Лајбницу, једно време су систематски уништавани трагови њених дела.

Хипатијино последње предавање је драматизовано и приказивано у позориштима широм света, а једно од бољих је недавно (2000. год.) режирао Gerald Everett Jones. Шта се дешавало након тог предавања? Историчар Edvard Gibon је живописно писао:

„На тај фатални дан, у време предускршњег поста, Хипатија је била истргнута из својих кочија, потпуно разголићена, одвучена у цркву и нехумано искасапљена рукама Петра Лектора и групе окупних и неумољивих фанатика; месо јој је било скинуто са костију помоћу оштрих љуштурса шкољки, а њени висећи удови су бачени у пламен.“

Убрзо после Хипатијине смрти, математика је ушла у период стагнације.

